

ПРОБЛЕМАТИКА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Колокольчикова І.В. д.е.н., професор,
Шокарев О.М., к.т.н, доцент

- **Дистанційне навчання** — сукупність інформаційних технологій та методик викладання, які передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів у навчальному закладі.
- **В Україні датою офіційного початку запровадження дистанційного навчання** можна вважати 21 січня **2004 року**, коли наказом № 40 Міністерства освіти й науки України було затверджено «Положення про дистанційне навчання». АЛЕ справжній початок розвитку дистанційного навчання прийшовся вже ж на **2019 рік**.
- ПЕРШИЙ ВИКЛИК – COVID 19
- НАСТУПНИЙ ВИКЛИК – ПОВНОМАСШТАБНА ВІЙНА В УКРАЇНІ

Навчання під час пандемії і те, якими шляхами піде освіта після COVID-19 — нині головні теми роздумів освітян. А що про це думають самі студенти та випускники шкіл у різних країнах? Як змінилося їхнє ставлення до навчання? Міжнародна організація [Chegg.org](https://www.chegg.org) опитала понад 16 тисяч студентів із 21 країни світу. Ми переклали для вас найцікавіші висновки опитування.

- За замовленням Міжнародної організації [Chegg.org](https://www.chegg.org) у компанії Yonder, Результати соціологічних досліджень: респонденти -16 тисяч студентів із 21 країни світу у віці від 18 до 21 року.
- Серед країн, що включені в дослідження:
- США, Канада,
- країни Латинської Америки,
- Саудівська Аравія та інші країни Азії,
- Австралія, Японія, Південна Корея, Китай, Кенія, Франція,
- Німеччина, Італія, Іспанія, Велика Британія.

Результати опитування студентів різних країн світу, які навчаються за дистанційною формою навчання

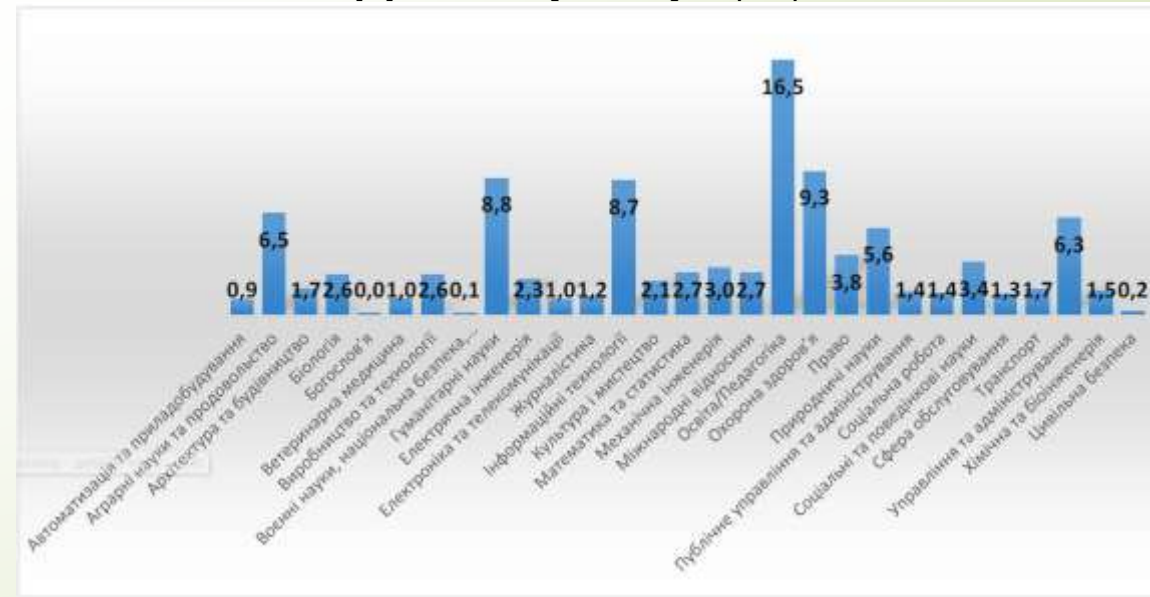
Питання анкети	% опитаних респондентів
1. Мотивація вступу до університету:	
- сходинка до гарної роботи	54,0
- вища освіта розширює перспективи працевлаштування	20,0
- збільшення рівня заробітку після завершення університету	14,0
2. Відношення до дистанційної форми навчання:	
- обрали б цю форму навчання у випадку меншої вартість аніж очна форма	66,6
- хочуть, щоб їхній університетський курс включав значно більше онлайн-навчання	48,0
- категорично проти (брак гаджетів в країнах, що розвиваються)	33,3
3. Психологічний стан здобувачів:	
- психічне здоров'я постраждало протягом періоду COVID-19	56,0
- стверджують, що стрес і тривога зросли останнім часом	81,0
- готове до сучасних викликів	56,0

Дистанційне навчання очима здобувачів

- **здобувачі США та Європи** 50/50 оцінюють переваги;
- у **Китаї** – впевнені в тому, що онлайн курси розробляються найвищої якості та кращі за офлайн заняття, бо мають більше інформаційного насичення.
- в **Японії** думка студентів діаметрально протилежна – молодь **сумнівається** в якості навчання та вмінні викладачів ефективно працювати онлайн.
- **Противників дистанційного навчання** більше, ніж поцінувачів, у **Мексичі, Бразилії, Індонезії, Малайзії**. У цих країнах студенти стикаються з браком гаджетів, а університети мають проблеми з організацією регулярного навчання.
- Схожі результати показала **Велика Британія**: тут культурним та освітнім традиціям зазвичай віддають перевагу перед новаціями, а університети під час пандемії масово закривалися вперше в історії сучасної країни, чим шокували студентів.
- **Якби онлайн-навчання коштувало менше, ніж очне**, або його включення до стандартних програм знизило б вартість вищої освіти, такий варіант обрали б дві третини студентів з усіх опитаних країн. Найбільше студентів, що переконані в цьому, у **США, Канаді, Японії, Китаї та Малайзії**.

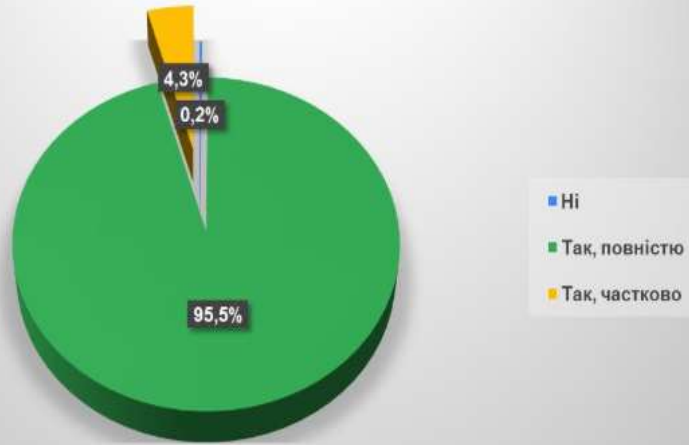
Дистанційного навчання в Україні

- Щодо організації дистанційного навчання в Україні в період з 6 до 13 травня **2022 року** було проведено опитування в рамках реалізації Програми мобілізаційної діяльності Державної служби якості освіти України.
- В опитування приймали участі усі учасники освітнього процесу з **54 закладів вищої освіти**: 20907 здобувачів вищої освіти та 5997 науково-педагогічних працівників.
- Розподіл учасників опитування за галузями:**
- освіта/педагогіка (16,5 %), охорона здоров'я (9,3 %), гуманітарні науки (8,8 %), **інформаційні технології (8,7 %)**, **аграрні науки (6,5 %)**, **управління та адміністрування (6,3 %)**, природничі науки (5,6 %), право (3,8 %) та **соціальні та поведінкові науки (3,4 %)**.

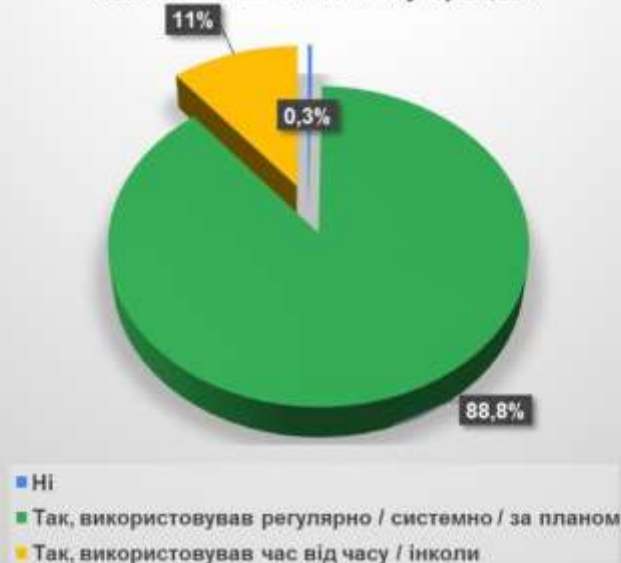

Спроможність ЗВО провадити освітній процес

Частка закладів, які перейшли на дистанційну форму навчання (відповіді здобувачів)

Відсоток викладачів, що раніше використовували дистанційні технології в освітньому процесі

Назва області	Дистанційно (асинхронно)	Дистанційно (синхронно)	Змішана форма	Очне навчання
Вінницька	3,3	92,9	1,9	1,9
Волинська	30,5	60,8	7,5	1,3
Дніпропетровська	8,0	84,2	4,8	3,0
Донецька	20,0	74,3	2,9	2,9
Житомирська	9,2	82,1	7,7	1,0
Закарпатська	5,0	92,2	1,5	1,3
Запорізька	16,2	33,9	49,0	0,9
Івано-Франківська	5,2	93,1	0,7	0,9
Київська	8,6	87,5	2,3	1,7
Кіровоградська	6,1	87,2	5,3	1,3
Луганська	66,7	33,3	0,0	0,0
Львівська	13,8	78,0	2,5	5,8
м. Київ	10,7	86,3	2,2	0,9
Миколаївська	3,1	82,8	14,1	0,0
Одеська	6,8	90,1	1,6	1,6
Полтавська	12,7	57,4	28,1	1,8
Рівненська	10,3	86,2	2,4	1,0
Сумська	29,7	57,7	11,8	0,9
Тернопільська	6,3	87,3	4,2	2,2
Харківська	18,5	79,1	1,5	0,9
Херсонська	40,3	49,3	5,2	5,2
Хмельницька	10,5	86,1	3,2	0,2
Черкаська	0,3	99,2	0,0	0,5
Чернівецька	4,3	87,3	7,5	0,9
Чернігівська	53,8	25,0	21,3	0,0

Результати опитування щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану

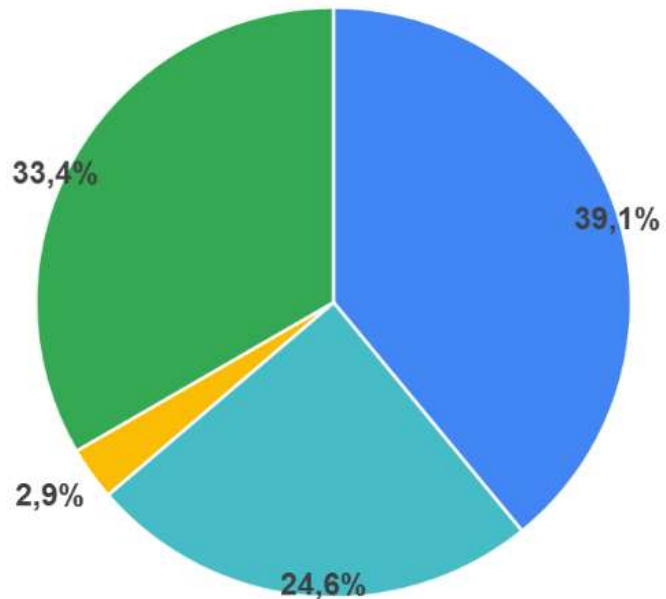
Питання анкети	% опитаних респондентів здобувачі	% опитаних респондентів викладачі
1. Найбільш вагомими можливостями дистанційного навчання:		
- гнучкість у виборі найбільш зручних умов (місця і часу)	58,9	60,3
- індивідуалізація навчання	30,5	31,8
- комплексне ознайомлення здобувачів з усім курсом дисципліни	30,9	32,7
- опрацювання теоретичного матеріалу на різних онлайн-платформах	41,7	34,5
1. Основний інструментарій дистанційного навчання:		
- електронна пошта	41,1	46,2
- месенджери	70,7	63,4
- віртуальні освітні середовища (Moodle, Google Classroom тощо)	65,1	70,4
- комунікаційні технології (Zoom, Skype тощо)	64,7	78,3

Результати опитування щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану

Питання анкети	% опитаних респондентів здобувачі	% опитаних респондентів викладачі
1. Обставини, що негативно впливають на організацію повноцінного дистанційного навчання (усі респонденти):	(усі респонденти)	
- відсутності безперебійного доступу до мережі Інтернет	55,8	
- недостатня самоорганізація	19,7	
- відсутність потрібної техніки вдома	17,3	
2. Найбільш популярні інструменти дистанційного навчання (здобувачі освіти):	(здобувачі освіти)	
- через онлайн відео зв'язок	89,0	
- конспект лекцій	52,8	
- презентації	53,1	
3. Ефективні форми проведення поточного та підсумкового контролю (студенти/викладачі):		
- опитування через онлайн відео зв'язок	39,7	45,8
- онлайн тестування	33,3	29,8

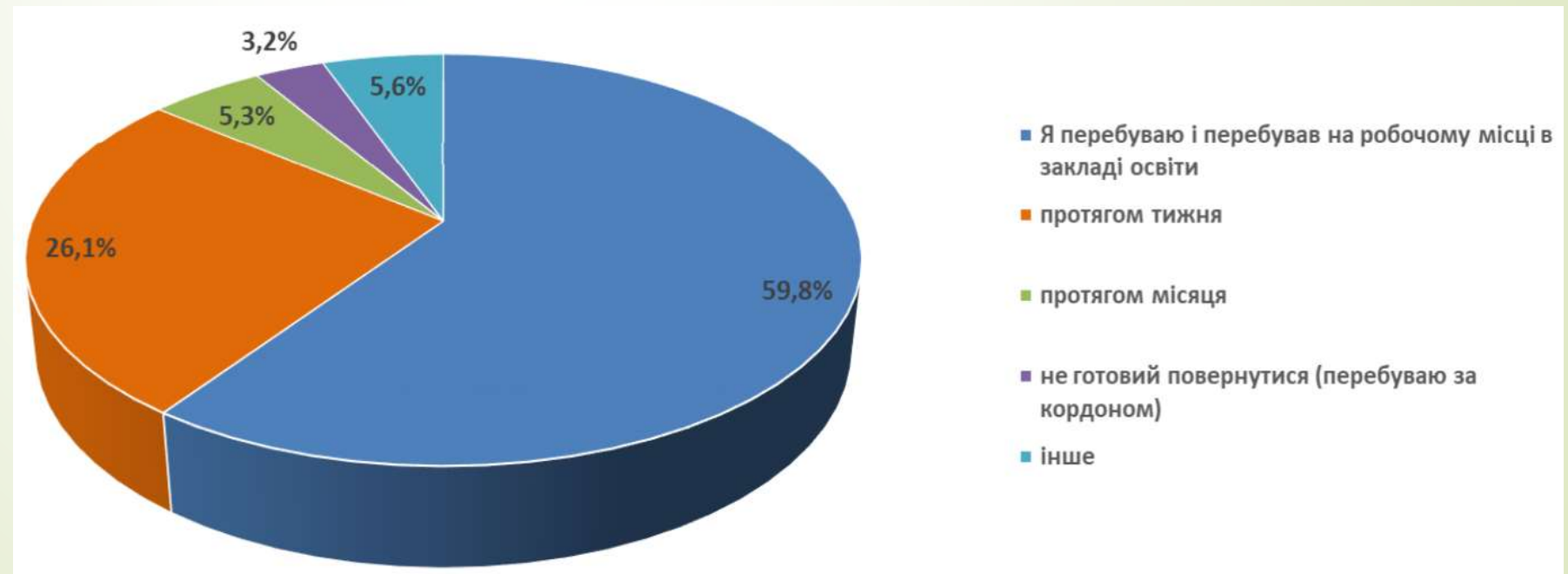
Позиція респондентів з числа викладачів щодо якості/ступеня розвитку технологій дистанційного навчання в умовах воєнного стану

- Відповідальність покладено на факультети та відповідні кафедри
- Кожен викладач самостійно обирає форми впровадження дистанційного навчання
- Мені невідомо
- Організовує окремий підрозділ

► Третина вишів України має можливість (матеріальні та людські ресурси) централізовано вирішувати питання застосування інформаційних технологій в організації освітнього процесу, а інші (63,7 %) не розглядають його як пріоритетне, і в більшості випадків перекладають відповідальність на факультети, кафедри або й самих викладачів

- ▶ **Закладами освіти максимально відновлено** освітній процес, але залишились відкритими **питання якості його показників: результативності, ресурсомісткості, оперативності** тощо. І в цьому контексті дуже важливим є вирішення питань встановлення зв'язку з усіма працівниками та здобувачами освіти, забезпечення їх участі в освітньому процесі з урахуванням місця перебування, вирішення інших матеріально-технічних та фінансових проблем.
- ▶ **На перспективу** є сподівання відновлення повноцінного освітнього процесу в найбільш продуктивній та **бажаній формі – очній**. Тим більше, що результати опитування дають всі підстави сподіватись на швидке ефективно відновлення механізму очного навчання, адже майже дві третини викладачів перебували і перебувають на робочому місці у закладах вищої освіти, забезпечуючи безперебійну роботу сфери, а ще чверть опитаних заявили про готовність повернутися у стіни вишів протягом тижня:

Проблеми дистанційного навчання

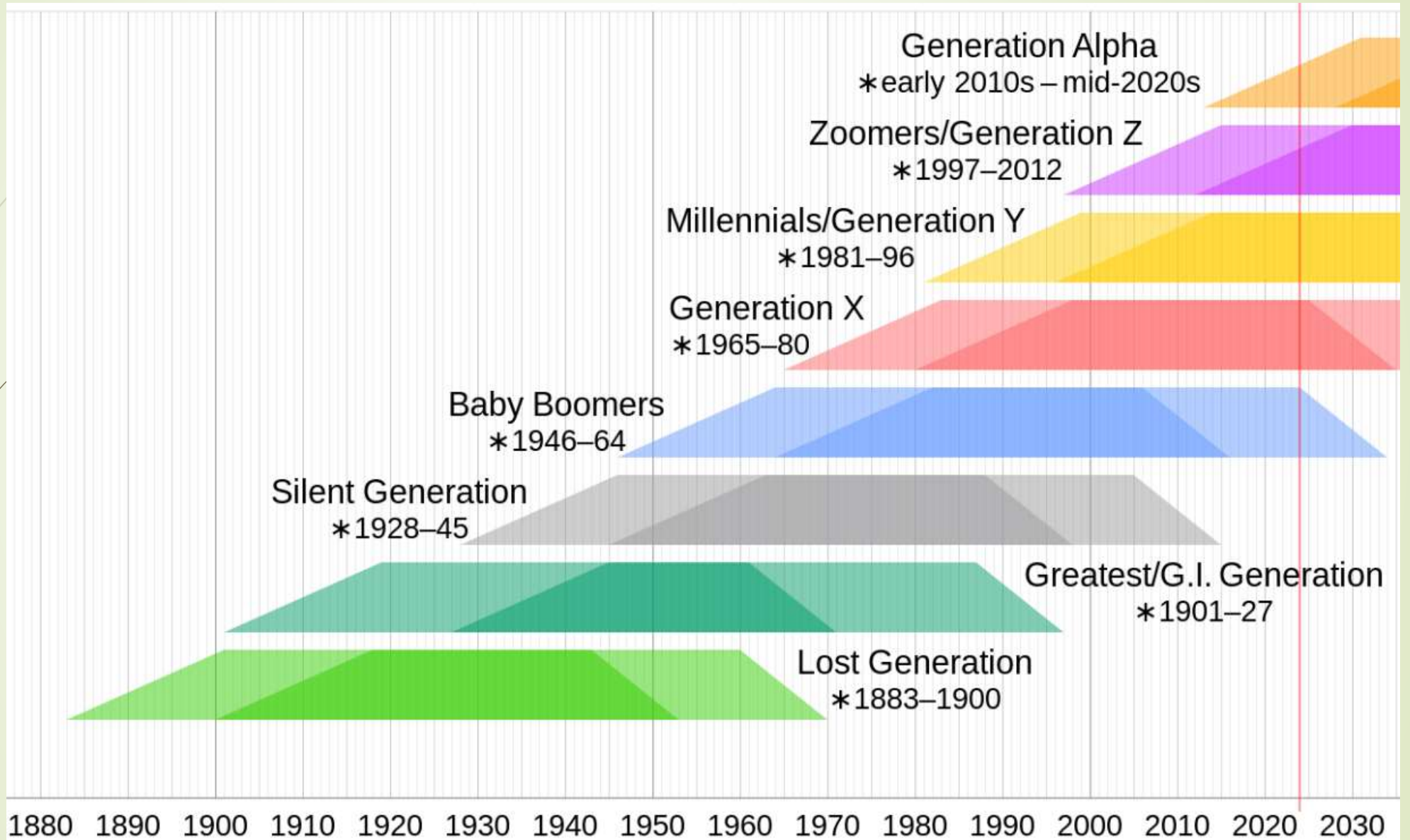
- ▶ перша проблема – **асинхронне навчання та низький рівень самоорганізації здобувачів;**
- ▶ друга – **складність перевірки знань.**
  - ▶ Щодо **першої проблеми**, то відсутність у здобувачів системного підходу до опрацювання запропонованого матеріалу суттєво знижує якість своєчасного засвоєння знань та спонукає до використання різних джерел (в тому числі і штучного інтелекту) при поточному та підсумковому контролю.
  - ▶ Наслідком цього є **друга проблема** – викладачі бачать вже готовий результат, який іноді не відображає реальної картини та рівня знань здобувача.

Шляхи покращення сприйняття та засвоєння матеріалу шляхом дистанційного навчання

- ▶ **систематично проводити** анкетування щодо використання дистанційної форми навчання та їх слабких місць;
- ▶ **розробляти заходи** щодо підвищення самомотивації здобувачів, що призведе до використання time – менеджменту та системного підходу до засвоєння матеріалу;
- ▶ творчий підхід викладачів до **розробки та застосування інструментарію** поточного та підсумкового контролю:
  - тестові завдання: розгляд кейсу – проблемної ситуації та варіанти вирішення
  - тестові завдання – пошук правильних практичних рішень: комбінація кольорів, форм в рекламному матеріалі продукту, оцінка процедури проведення переговорів, ефективності застосування корпоративної культури та її елементи;
  - **заохочення** відеозапису відповідей на практичні та ситуаційні завдання
- ▶ тощо.

Схема поколінь Західного світу.

Ми навчаємо....

"Бєбі-бумєри" (приблизно 1945 – 1963 року народження)	командний дух, ошчадливiсть, оптимiзм, патрiотизм, "золотi руки", прихильнiсть до сiм'ї, вiра в щасливе майбутнє та трудоголiзм .
Поколiння X (приблизно 1961 – 1980 року народження)	налаштованi не на колектив, а на себе; самостiйнi та вмiють наполегливо працювати; пiклуються про сьогодення, їм важливи матерiальнi блага i комфорт .
Поколiння Y або мiленiали (приблизно 1981 – 1986 року народження)	iнфантилiзм, саморозвиток , прагнення бути не таким як усi, любов до свободи, небажання слiпо пiдкорятися, висока самооцiнка та iдеалiзм.
Поколiння Z (приблизно 1987 – 2012 року народження)	вiдповiдальнiсть, здатнiсть обробляти багато iнформацiї , вмiння видiлити важливе, усвiдомлення своїх бажань.
Поколiння Альфа	очiкується що до 2025 року вони стануть найбагатшим, найосвiченiшим i технологiчно найграмотнiшим поколiнням в iсторiї. Ймовiрно, багато чого в iхньому життi замiнить штучний iнтелект.

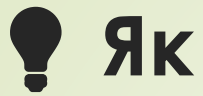
Діти покоління

Zoomers/Generation Z

*1997–2012

- **Це покоління** описуються як **індивідуалісти**, вони **цінують легкий доступ до інформації** та очікують негайного зворотного зв'язку. Вони вчаться найбільш ефективно, коли їм доводиться **вирішувати проблеми та знаходити рішення**. Найголовніше, що вони **адаптуються до нових технологій швидше, ніж будь-яке інше покоління**.
- Покоління найкраще **реагує на візуальне навчання**. На відміну від попередніх поколінь, воно буде **вчитися найбільш ефективно за допомогою інтерактивних носіїв, спільних проектів й завдань**, а не довгих слухових пояснювальних уроків.
- Цифрові інструменти, є удосконаленням традиційних методів роботи, а не їх заміною.
- Поколінню **комфортно в онлайн-середовищі соціальних мереж**. Це не відволікання, це невід'ємна частина соціальної поведінки. Це покоління зросло на YouTube та звертається до сайту, коли їм потрібно побачити щось продемонстроване або почути складну ідею, пояснює свої відповіді за допомогою допоміжних зображень.
- **59 % представників цього покоління вважають за краще вчитися, переглядаючи відео на YouTube, а 55 % також говорять, що YouTube зробив свій внесок в їх освіту, навчання та особистий розвиток.**

Як НАВЧАТИ ПОКОЛІННЯ

Zoomers/Generation Z

*1997–2012

- **«Чому» так само важливо, як і «що»:** Вони повинні знати, що досліджуване ними актуально. Відповідаючи на питання «чому» з аргументацією, заснованою на фактах, перш ніж вчити «як», ви запевняєте їх, що концепція, яку ви збираєтеся викладати, може бути застосована у реальному житті.
- **Вчаться більш ефективно, якщо їм потрібно вирішувати проблеми і знаходити рішення:** Тому для них доцільно використовувати ігрову форму навчання. Весь їх ігровий досвід зосереджений на рішенні проблем, щоб вони могли перейти до більш серйозної проблеми. Коли студент бачить свій прогрес, він стає залежним від успіху. Вони будуть продовжувати працювати на рівні гри ще довгий час, тому що розуміють, що кожен раз, коли вони зазнають поразки, вони просто вивчають ще одну стратегію.
- **→ Публікуйте завдання в цифровому вигляді:** Покоління вже наповнене онлайн-контентом: для них це більш природне середовище, ніж книги або телебачення. Так що нехай вони створюють власний контент, будь то письмові есе або відеопрезентації. Завдання, які призначені не тільки для очей професора, створюють додатковий рівень мотивації і можливості для взаємного навчання та оцінки.
- **→ Проведіть робочий час онлайн:** Додатки для онлайн-відеочату, такі як Google Hangouts або Zoom, дозволяють декільком людям приєднатися до обговорення та дозволяють учасникам демонструвати концепції або відобразити роботу на спільному екрані.
- **→ Вибирайте особисті пристрої.** Для них навчання відбувається не в бібліотеках й кав'ярнях, а через онлайн-ресурси і чати. Цифрові технології вже є інфраструктурою їх навчання, і вони також повинні стати інфраструктурою навчального кабінету.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!